

La Llibreria Cervantes, a finals del anys 50

De tots els quiosquers -quiosqueres sobretot- i llibreries que hi ha hagut a la Creu Alta aquests últims cinquanta anys, n'hi una que va fer la funció de distribució de la cultura impresa d'una manera que avui encara molts recorden entranyablement. Es tracta de la desapareguda Llibreria Cervantes, de l'Angelina Playà i l'Isidre Artigas, un establiment molt popular al barri i a la ciutat, que, més enllà d'una botiga de llibres, llibretes i periòdics, era gairebé una institució, sensible a les vicissituds del país, i un centre oficiós de la vida creualtenca de la postguerra i fins a final dels anys vuitanta del segle XX.

La història de la Llibreria Cervantes començà de fet l'any 1940 quan Angelina Playà i Gestí i la seva mare, Maria Gestí i Vives, es van fer càrrec de la llibreria que la família Avellaneda-Ibars tenia al número 58 de la Via Massagué, un establiment que, a partir d'aleshores, esdevingué la Llibreria Maria Gestí, Successors d'Avellaneda.

L'Angelina tenia dinou anys quan amb la seva mare van decidir agafar aquella llibreria i tirar-la endavant elles dues soles, malgrat no tenir cap experiència en el ram ni en l'activitat comercial. Els primers temps no van ser fàcils, perquè tot era nou per a elles, però ben aviat la botiga va tornar a funcionar com amb els antics propietaris, perquè mare i filla tenien caràcter per atendre els clients.

L'aparador d'*En Patufet*

A la Llibreria de Maria Gestí es venien tota mena de llibres i llibretes, però també periòdics i

SABADELLENCS

La Llibreria Cervantes de la Creu Alta

Manel Camps

patufets, nom popular amb què es coneixien el que primer foren històries il·lustrades, més tard tebeos i avui són els còmics que llegeixen els infants i els joves.

L'origen de la denominació patufet, com a genèric per a qualsevol publicació infantil, prové de la primera revista per a infants, *En Patufet*, que el 3 de gener de 1904 sortia per primera vegada a Barcelona, editada per Josep Bagunyà, propietari del setmanari satíric *Cu-cut!* i dirigida per Aureli Capmany, pare de l'escriptora Maria Aurèlia Capmany. Més endavant, en foren directors Josep Morató i l'escriptor Josep Maria Folch i Torres, el qual hi col·laborà des de 1910 i dirigí la revista durant vint anys, fins que es va deixar de publicar el Nadal de 1938.

En Patufet va ser un referent literari per a totes les famílies catalanes com ho reflecteix el fet que, al cap de només un any de la seva publicació, ja se n'editaven 65.000 exemplars. Amb aquella entranyable revista de petit format, gairebé tres generacions de catalans van ser les que van aprendre a llegir i a escriure en la seva llengua, però també molts van ser els infants i joves que es van distreure i formar amb les entremaliadures setmanals d'*En Patufet* i amb les històries exemplars i moralitzadores que publicava cada setmana, esplèndidament il·lustrades per artistes com Lola Anglada, Joan Junceda, Ricard Opisso, Ramon Calsina o Antoni Muntanyola.

En Patufet era, doncs, una publicació apreciada per un públic massiu i divers i ben associada a un temps i a un país, molt diferent al que els va tocar viure a l'Angelina Playà i la seva mare, i a molts dels seus conciutadans, a partir de l'abril de 1939. Per això, no estranya gens que, quan el 1943 aparagueren *Les Pàgines Viscudes* que Folch i Torres publicava en aquella revista abans de la guerra, la llibreria de Maria Gestí li dedicés tot l'aparador i en fes un bon reclam publicitari, com reflecteix la imatge que acompanya aquest article.

Les autoritats del nou règim, però, no les deixaven editar en català i les populars narracions de Folch i Torres es convertiren en *Las Páginas Vividas*. Segons relata el seu fill, Ramon Folch i Camarasa al seu excel·lent llibre biogràfic *Bon dia, pare*: "L'Editorial Miva, d'Alfred Viñas, publicava unes *Páginas Vividas* que pretenien ser una mena d'*En Patufet* en castellà, amb articles, acudits i historietes, i que lluitava amb tota mena de dificultats, començant per la manca de permís per sortir en forma de revista periòdica."

Als lectors habituals d'*En Patufet* els costava haver de llegir Folch i Torres en castellà i sense una periodicitat estable. Aquella reaparició, doncs, no va poder tenir gaire èxit i el gener de 1944 va acabar desapareixent.

Un establiment popular

Tenien el negoci ben encarrilat quan l'Angelina Playà va conèixer Isidre Artigas i Buxeda, aleshores un jove pintor que vivia al carrer de Brutau, amb qui es va casar l'any 1945.

Va ser en aquella època també quan el negoci de llibres i periòdics de Maria Gestí va passar a la Creu Alta i va donar lloc a la popular Llibreria Cervantes, nom que s'avenia a un establiment com aquell i que ella mateixa va triar ja que estava situat al davant mateix del teatre i cinema Cervantes, un local molt popular a la Creu Alta i a tota la ciutat.

El dia de Sant Jordi de 1948 s'obria al públic la nova llibreria, un dia ben assenyalat per al gremi i també ben significatiu en aquella època grisa en què tots els gestos d'afirmació catalana, per petits que fossin, servien per mantenir viva la tradició i la cultura autòctona, aleshores molt perseguida en la seva expressió pública.

Des del primer dia es va fer ben evident l'encert de la seva obertura i l'èxit que tindria. El nou establiment va ser rebut amb satisfacció pels clients i amics que l'Angelina i la seva mare havien fet a l'establiment de la Via Massagué i també pels veïns de la Creu Alta, que, a partir d'aquell dia, van comptar amb una llibreria al barri, ja que era la primera que s'obria a la Creu Alta, on sempre hi havia hagut algun quiosc de diaris, però fins aleshores no hi havia constància de cap una tenda com aquella, dedicada també a la venda de llibres i material d'impremta.

Tintín arriba a Sabadell

La Llibreria Cervantes tenia l'atribut de ser "corresponsalia" o distribuïdor oficial de *La Vanguardia* a la ciutat, quan aquest diari era, molt més que un diari, una institució; aquella època en què una notícia no era una notícia fins que no sortia publicada a les pàgines del d'aquell diari barceloní.

En aquell temps, a Sabadell hi havia, a tot estirar, mitja dotzena de quioscos i llibreries i totes havien d'anar personalment a Barcelona a buscar els diaris i revistes que s'editaven aleshores (*La Vanguardia*, *Diario de Barcelona*, *Solidaridad Nacional*, *El Noticiero Universal*, *La Prensa*, *Hoja del Lunes*, *Dicen*, *El Mundo Deportivo*, i, més endavant, *El Correo Catalán*, *Tele Express*, *Destino*, *Triunfo*, *7 Días*, *Gaceta Ilustrada*, *Hola*, *Garbo* ...i altres). Cada matí de la setmana, ben d'hora i amb el ferrocarril, els llibreters de la ciutat tenien una cita inevitable als llocs de distribució dels carrers d'Unió i de Balmes.

A la llibreria dels Playà-Gestí aquesta tasca diària la feia Maria Gestí, mentre que la seva filla Angelina obria la botiga. Això va ser així fins que Isidre Artigues se'n va fer càrrec. Va deixar els pinzells i les parets per pintar i es dedicà a partir d'aleshores al negoci de la família, iniciant-se d'aquesta manera una nova etapa en la petita història d'aquest establiment emblemàtic.

L'any 1957, la Llibreria Cervantes va ser una de les primeres llibreries de la ciutat –molt possiblement la primera segons explica l'Angelina Playà– a distribuir un nou llibre per a infants i joves que acabava d'editar l'Editorial Juventud, de Barcelona, empresa fundada l'any 1923 per Josep Zendera i Flecha i especialitzada en obres infantils, biografies de personatges històrics i novel·les de divulgació popular. Es tractava d'*El tesoro de Rackham el Rojo*, que pertanyia a la col·lecció *Aventuras de Tintín y Milú*, que l'editora barcelonina acabava de traduir al castellà de l'original en francès.

L'editorial belga Casterman publicava els àlbums originals, que el mateix Sr. Zendera i la seva filla Conxita havien descobert arran d'un viatge que van fer l'any 1956 a la ciutat de Tornai, a prop de Brussel·les, seu de l'editorial esmentada. Allà fou on pare i filla van conèixer directament els treballs d'Hergé i iniciaren amb ell i l'editora una relació de con-

fiança, gràcies a la qual Tintín i Milú, el capità Haddock, el professor Tornassol i els inconfusibles Dupont i Dupond, entre altres molts personatges, arribaren a Espanya i a Catalunya. Les versions en castellà van ser fetes per la mateixa Conxita Zendera, mentre que els àlbums en català van ser traduïts per Joaquim Ventalló, antic director del diari *L'Opinió*, editat a Barcelona abans de la guerra civil.

El 1958, aparegué el segon àlbum en castellà, *El Secreto del Unicornio* i, el 1959, *Objetivo la Luna* i *El Cetro de Ottokar*. Per Sant Jordi de l'any 1964, al mateix temps gairebé que es publicà a Bèlgica per primera vegada, aparegué el primer llibre de Tintín en català, *Les joies de la Castafiore*, i, el juliol següent, el segon: *Els cigars del Faraó*, editat a Bèlgica el 1934.

Adéu a la "petita fira"

Si els primers tintins que molts hem fruit a casa -de llom de roba ben gastat a hores d'ara de tant mirar-los i remirar-los provenen de la Llibreria Cervantes, també són d'aquella recordada botiga del rètol amb cal·ligrafia de neó els llibres de l'Enid Blyton o de Jules Verne, editats per l'Editorial Mateu; les historietes il·lustrades de la Patrulla dels Castors, de l'Avi Quim o d'en Jan i Trencapins; el *Cavall Fort* i l'*Infantil*, que editaven els secretariats catequístics de Girona, Vic i Solsona; les velles *Hazañas Bélicas*, *Roberto Alcázar y Pedrín*, o els tebeos del *Capitán Trueno*, o els àlbums de cromos de la lliga de futbol amb els Sadurní, Pseudo, Olivella, Gallego, Rifé, Amancio, Zoco, Gento, Lapetra, Wanderley, Gades, Paquito i tants altres que mai no et sortien per cromos que et venguessin l'Isidre i l'Angelina.

Era un establiment ben característic, que només veure'l cridava l'atenció amb aquell parell d'aparadors que tenia: un a cada banda de la porta d'entrada. Segons l'època o la diada, els aparadors tenien un caire o un altre,